

JOGALKOTÁS

Szöbeliség és írásbeliség a perrendtartási novella tervezetében.

Az igazságügyi kormány az igazságszolgáltatás racionalizálása és egyszerűsítése jegyében perrendtartási novellatervezetet készített. Jelen fejtegetésemben a tervezetnek a szóbeliség és írásbeliség elve szempontjából jelentős rendelkezéseit ismertetem és bírálom. Mivel a tervezet még nem forog közkézen, az elvi bírálat előtt röviden ismertetem a tervezet ama rendelkezéseit, amelyek értekezésem keretébe vágnak.

A Tervezet (rövidítve: T.) 11. §-a kimondja, hogy az előkészítő iratnak csak tényállításokat, bizonyítékokat és kérelmeket szabad a legnagyobb rövideggel tartalmazni, jogi fejtegetések mellőzésével. A meg nem felelő előkészítő irat költségét nem szabad megállapítani. A 12. §. megszorítja a Pp. novella (1925:VIII. t.-c.) 5. §-ában szabályozott előkészítő iratváltást a járásbírói eljárásban és csak számadási, vagyonekülönítési és hasonló perekre szorítja. A T. 13. §-a egyszerűbb esetekben az ezer pengőn aluli és szegényjogos perekben a tanu kihallgatása végett a községi bíróság megkeresését is lehetővé teszi. A 22. §. a fellebbezés kellékévé teszi azoknak az új tényeknek, bizonyítékoknak és nyilatkozatoknak előadását, melyeket a fellebbező fél elő akar adni. A T. 25. §-a a fellebbezési eljárásban az előkészítő iratot válasziratnak nevezi el, úgy mint a nyilvános előadásos fellebbezési és a felülvizsgálati eljárásban eddig és szintén kötelezővé teszi benne a fellebbező ellenfele által felhozandó új tényállítások, bizonyítékok és nyilatkozatok közlését. A T. 28. §-a a Pp. 498. §-a helyett, mely a fellebbezési tárgyaláson a pernek a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai közt való újbóli tárgyalását rendeli el, kimondja, hogy az előadó előterjesztése után a felek szóval indokolhatják kérelmeiket (tehát nincs újbóli tárgyalás!), de csak olyan tényeket, bizonyítékokat és kérelmeket lehet figyelembe venni, melyeket a felek az elsőbírói eljárásban vagy a fellebbezésben és a válasziratban felhoztak.

Fejtegetésem anyagának rövid ismertetése után ráterek a rendelkezések elvi bírálatára.

A Pp. a szóbeliség és közvetlenségnek nagy elveit valósítja meg a gyakorlati követelmények figyelembevételével. Nem viszi az elveket tisztán keresztül csak az

elv kedvéért, de a közvetlenséget majdnem teljesen elfogadja, ahol az nagy nehézségekbe nem ütközik, a szóbeliségnek és az írásbeliségnek pedig igen célszerű végülékét valósítja meg szabályaiban, illetve mint alábbi fejtegetéseimben rátérek: a szóbeliség helyes értelme szerint teszi valósággá.

Teljes szóbeliség azt jelentené, hogy úgy az eljárás, mint az ítélet tisztán szóbeli úton történjék, szóval adassék elő a kereset, szóval adják elő a felek nyilatkozataikat és a bíróság szóval hirdesse ki ítéletét, minden írásbeli feljegyzés nélkül. Ez az elvi tisztaságú szóbeliség kultúrfokon nem használható, a történekről kell, hogy írásbeli feljegyzések legyenek, jegyzőkönyvek és írásba foglalt és indokolt ítélet, mely a feleknek az ítélet alapján érvényesítendő jogainak és kötelezettségeinek bizonyítására szolgál és amely az ítéletnek és az elsőbírósági eljárásnak az illetékes hatóságok, fellebbezési bíróságok részéről való felülvizsgálatát lehetővé teszi. Azonkívül az írásbeli feljegyzéseknek jogismerési és jogtörténeti szempontból is jelentősége van és a nyilvánosságot megnyugtatja, hogy az eljárások szabályszerűen folytak le. Az eljárások nyilvánossága csak úgy valóság, ha az eljárásokról írásbeli dokumentumok vannak, melyek széles körben hozzáférhetők és megismerhetők. Másrészt a szóbeliségnek igazi célja csak a közvetlenséggel együttlérhető el. Ha az eljárás megkeresett bíró, vagy egy hozzá nem értő községi bíróság előtt folyik, ha az ítélő bíró a tanukat nem látja, akkor tulajdonképpen az ítélőbíró csak írásból értesül az eljárás tényeiről és így az ítélezés iratok alapján történik. Egyik kiemelendő tétel tehát, hogy *a szóbeliségnek csak közvetlenség mellett van értelme* és a közvetett, bár szóbeli eljárás nem szóbeliség. Másik megállapításunk pedig az, hogy *a szóbeliségnek csak az a követelménye, hogy az ítélezés alapja csak az legyen, amit a ítélő tanács vagy bíró szóval hallott, ellenben nem ellenkezik a szóbeliséggel, hanem az alapos és fejlett igazságszolgáltatáshoz szükséges, hogy az eljárás alatt történetek híven és részletesen rögzítve legyenek* és a per helyes vezetése megkívánja, hogy a tárgyalás megfelelően előkészítve legyen és a bíró a tárgyaláson már a jogvitáról, a felek kérelmeiről lehetőleg tájékozva legyen. A bíró máshogy vezet a pert, ha tudja, melyek a jelentős tények, jogi kérdések és a jó előkészítés a perkonzentráció és az alapos ítélezés feltétele. Nem védi tehát a szóbeliséget a T, említett 11. és 12. §-a, mely az előkészítő iratokat akarja megszorítani, hanem az előkészítést, a jó pervezetést és az alapos ítélezést veszélyezteti. A rendelkezés, mely

a jogi fejtegetéseket kizárja az előkészítésből, nemcsak félreismerése és megalázása az ügyvédi hivatásnak, melyről itt külön nem akarok beszélni, hanem lehetetlen kívánság, mert a jogi tények és bizonyítékok előadása feltételezi, hogy a jogilag jelentős tényeket kiválogassuk, már pedig azt, hogy miért találunk egy tényt jogilag fontosnak és miért szükséges a bizonyítás, jogi fejtegetés nélkül indokolni lehetetlenség és éppen a jó ügyvéd, aki éles logikával csak azokat a tényeket adja elő, amelyeket jogi álláspontja szerint fontosnak tart, az igazi segítője a perkoncentrációnak. Jogi beállítás nélkül minden nem jelentős tényre rá kellene térnünk, ami éppen a periratok megduzzasztására vezetne. A javaslat túlbuzgóságában odáig megy, hogy az egy ívnél hosszabb előkészítő iratot magasabb illetékekkel sújtja. Teljesen szokatlan illetékemeléssel hatni a pervezetésre és a felet illeték útján büntetni perjogi viselkedéséért. Ott tartunk már, hogy az egyszerűsítés jelszava miatt papirosívek szerint mérjük az igazságot?

Meg kell itt röviden állapítanunk, hogy az elsőbírók túlterheltsége miatt (nem érdemi, hanem adminisztratív munkával!) a szóbeli tárgyaláson alaposan és részletesen nyilatkozni, jogi kérdéseket megvilágítani ma nem lehet, ha elő is adjuk a jogi érveket, a bíró, ki nek sok tárgyalása és technikai munkája volt már, nem tud reá figyelni, elfelejti, jegyzőkönyvbe nem veszi. Valamilyen biztosítékot kell adni a félnek, hogy szóbeli előadásainak nyoma legyen, annál is inkább, mert a fellebbezési tárgyalás és az egész fellebbezési szak, nem a per újbóli tárgyalása többé, hanem csak egy tágabb, a ténykérdésre is kiterjedő revízió.

Itt jutunk el fejtegetésünk másik részéhez. A T. ismertetett, a fellebbezési eljárásra vonatkozó 22., 25. és 28. §-a szerint a fellebbezés alapján megváltozott. A Pp. elképzelése szerint az elsőbírósági tárgyalás folytatása, a per újbóli tárgyalása, most az ügy előadása, mely után a felek indokolják kérelmeiket az elsőbíróság előtt történtek és a fellebbezésben és válasziratban írásban előadottak alapján. A fellebbezési eljárásban tehát főleg az iratok alapján ítélnék. Ha tehát a fellebbezés revízió jellegű, akkor kell, hogy az elsőbíróság előtt történtek részletesen rögzítve legyenek. A mai tárgyalási mód, a tervezet előkészítő iratra vonatkozó és az ítéletnek a jegyzőkönyvre való hivatkozást megengedő szakaszai mellett, és a jegyzőkönyvek rendszerinti lakonikus tartalma mellett, hogy: „felek érdemben tárgyaltak“, odajutunk, hogy a fellebbezési bíróság iratok alapján ítélt, amely iratok nincsenek, vagy hiá-

nyosak. A közvetlenség áttörése és a fellebbezési írásbeliség mellett, ha az igazságügyi kormány egy relatíve jó bíráskodást mégis akar, akkor széles körben meg kell adnia a módot arra, hogy a törtéteknek írásban nyoma legyen a felsőbbíróság előtt. Egyébként egy felületes elsőbírói eljárást egy torzított és hiányos tényállás alapján ítélkező és nyilván az anyagi igazságot meg sem közelítő revízió követi és még ez a revízió is meg van erősen szorítva a perek tömegét tevő perekben és csak a kiváltságosoknak, a nagyon vagyonosoknak jut az a kegy, hogy a Kúria elé is kerüljenek.

A T. nem egyszerűsíti az igazságszolgáltatást, de fönkreteresi a Pp. nagy vívmányait és megnehezíti a jó bíró számára is az alapos, anyagi igazságnak megfelelő ítélkezést. De ha tényleg egyszerűsitené is, az soha sem történhet az anyagi igazság rovására. Felesleges említenem, hogy hiába vitatkozunk olyan alaposan a Magánjogi Törvénykönyv javaslatán, hiába hozzuk a legjobb anyagi törvényeket, ha azok a böles szabályok a perjogi „egyszerűsítés“ miatt úgysem érvényesülhetnek.

Ifj. dr. Szigeti László.

Megjegyzések az új biztosítási codex tervezetéhez. A jogi és gazdasági fogalmak strukturájában történt gyökeres átalakulások egy szükségszerű kodifikációs folyamatot vontak maguk után. Ez természetes, mert a törvényes szabályozás szükségessége számos olyan esetben merült fel, ahol eddig nem volt szükséges, továbbá éppen a mélyreható változások idézték elő, hogy a meglevő törvények egy része kevésnek és elégtelennek bizonyult.

All ez különösen a Kereskedelmi Törvényre, amely a félszázados jubileumon már jóval túl van és még inkább a K. T. biztosítási jogot tartalmazó részére. Nem csoda, hogy az 55 éves K. T. 62. biztosítási §-a és a K. T. jogi stílusától teljesen elütő és anyagi jogi intézkedést nem is tartalmazó 1927:X. t.-c. 15. szakasza a jogi szabályozás szükségletét ki nem elégíti és nyilvánvaló az is, hogy a biztosítási jog, mint önálló és terjedelmes joganyag, a K. T. kereteibe nem illik bele, hanem külön szabályozást kíván. Az európai törvényhozások mind külön és részletesen kodifikálták a biztosítási jogot és a K. T.-n kívül egyedül a spanyol Codigó di Comercio foglalta azt a kereskedelmi törvény keretei közé. Hosszas és felesleges volna azoknak az elméleti és gyakorlati megfontolásoknak a felsorolása, amelyek a biztosítási jog külön kodifikálását Magyarországon is elkerülhetetlenné tették. Tény az, hogy az igazságügyminisztérium megbízásából egy 192 §-t tartalmazó törvénytervezet készült el, amely